

Målgruppe

DATO: 1. April 2015

Dansk Psykolog Forening har i oktober 2014 udarbejdet en analyse af beskæftigelsesmuligheder for psykologer på PPR-området.

Analysen er udarbejdet til brug for Psykologkampagnen, og har til hensigt at beskrive de lovgivningsmæssige, politiske, beskæftigelsesmæssige og forskningsmæssige forhold, der er bestemmende for udvikling og potentialer inden for PPR.

I det følgende afsnit kan du læse om PPR's målgruppe ud fra parametrene størrelse, antal, demografi og samfundsmæssige problemstillinger.

Målgruppe for PPR

PPR's målgruppe er som udgangspunkt børn og unge i alderen 0-18 år. I skoleåret 2011/2012 var der 578.954 elever i folkeskolen fordelt på henholdsvis folkeskoler (inkl. privatskoler/friskoler), specialskoler og dagbehandlingstilbud. **Knap 70.000** af eleverne i de kommunale skoler (folkeskoler, kommunale ungdomsskoler, specialskoler og dagbehandlingstilbud) modtog **specialundervisning** i skoleåret 2011/12 svarende til knap **12 procent** af det samlede elevtal i kommunale skoler (582.763 elever). Ud af de knap 70.000 elever, der modtog specialundervisning, var **31.229 elever i segregerede tilbud**.

Efter folkeskolereformen og ændringen af specialbegrebet kan man definere tre målgrupper for PPR¹:

1. Elever, der stadig er omfattet af specialbegrebet under de nye specialundervisningsregler

PPR's opgaver er i forhold til den gruppe af de allersvageste elever med specielle behov, der forsat vil have brug for mere end 9 timers (12 lektioners) støtte, er defineret i følgende lovtekster:

- Bekendtgørelse om folkeskolens specialundervisning og anden specialpædagogisk bistand
- Vejledning om folkeskolens specialundervisning og anden specialpædagogisk bistand²
- Bekendtgørelse om specialundervisning og anden specialpædagogisk bistand efter folkeskoleloven i dagbehandlingstilbud og anbringelsessteder³

PPR's opgave i forhold til denne gruppe forventes i store træk at forblive den samme som før folkeskolereformen i form af udredninger, henvisning og årlig genhenvisning. Dog ses der i mange kommuner et ønske om at nedbringe antallet af diagnosticeringer af børn. Denne tendens kan påvirke arbejdet med denne elevgruppe.

2. Elever, der tidligere var omfattet af specialundervisningsreglerne, og som nu skal inkluderes i den almene undervisning

Regering og KL har indgået aftale om, at andelen af elever, der skal inkluderes i den almindelige undervisning øges fra 94,4 procent til 96,0 procent i 2015 således, at kun 4% procent af folkeskolens elever skal udskilles til specialklasser og specialskoler⁴. Kommunerne har i Kommuneaftalen for

¹ Bjarne Nielsen (2012): PPR's aktuelle situation, Pædagogisk Psykologisk Tidsskrift

² Vejledningen: <https://www.retsinformation.dk/Forms/R0710.aspx?id=145638>

³ Bekendtgørelsen: <https://www.retsinformation.dk/Forms/R0710.aspx?id=163980>

⁴ Undervisningsministeriet, Om inklusion: <http://inklusionsudvikling.dk/Tanker-bag-begreberne/Om-Inklusion>

2011, der er indgået mellem regeringen og KL, forpligtet sig til at begrænse henvisninger til specialundervisning ved at gøre PPR mere efterspørgselsstyret⁵. Det erklærede formål med denne ændring er at give kommunerne større fleksibilitet til at tilrettelægge og tilpasse støtten til elever med særlige behov. Og det frigør ressourcer hos PPR. Det er skolelederen, der træffer afgørelse om tilrettelæggelse og omfang af støtten til elever, der har støttebehov på under 9 timer ugentligt. Beslutningen om supplerende undervisning og anden faglig støtte kan iværksættes uden inddragelse af PPR. Elever, der har brug for støtte uden at have behov for specialpædagogisk bistand, kan støttes i form af ordninger som undervisningsdifferentiering, tolærerordning, holddeling, undervisningsassistent osv. (§ 3a og § 5, stk. 5 i folkeskoleloven).

Skolelederen har ansvaret for at vurdere, om elevens behov kan imødekommes inden for rammerne af den almindelige undervisning⁶. Ændring i lovens afgrænsning af specialundervisning medfører, at PPR skal foretage færre PPR-vurderinger til afdækning af barnets behov for specialpædagogisk bistand eller specialundervisning – balancen i PPR's opgaver ændrer sig derfor. Der står ikke noget i lovgivningen eller retningslinjerne om, hvordan skolelederen skal komme frem til beslutningen om, at eleven har brug for støtte i mere end 9 timer. Der står heller ikke noget om, hvilke faglige eksperter, der bør vejlede skolen i forhold til den opgave at håndtere de 49.000 børn, der tidligere kom i specialtilbud. Dette gør psykologers position mere usikker i PPR, idet skolen/kommunen kan vælge at bruge helt andre faglige profiler til disse opgaver, hvor psykologer tidligere var selvskrevne til at foretage de pædagogisk-psykologiske vurderinger (PPV).

3. Småbørnsområdet

PPR's arbejde på småbørnsområdet er uændret og fremgår af Folkeskoleloven (§4), *Bekendtgørelse om folkeskolens specialpædagogiske bistand til børn, der endnu ikke har påbegyndt skolegangen*⁷ og *Vejledning om folkeskolens specialpædagogiske bistand til børn, der endnu ikke har påbegyndt skolegangen*⁸.

(1) Nyfødte, der er i risikozonen, tæt og koordineret samarbejde med Sundhedstjeneste og Familieafdeling (2) Indsatser i almene tilbud i daginstitutioner, behov for udvikling af PPR's indirekte indsatsformer som kvalificering af institutionspersonale, ledere og forældre.

Den specialpædagogiske bistand omfatter:

- Specialpædagogisk rådgivning til forældre eller andre, der udøver daglig omsorg for barnet.
- Særlige pædagogiske hjælpemidler, som er nødvendige i forbindelse med den specialpædagogiske bistand til barnet.
- Undervisning og træning af barnet, der er tilrettelagt efter dets særlige forudsætninger og behov.

Bistanden tilrettelægges i samråd med forældrene og i fornødent samarbejde med social- og sundhedsforvaltningen med henblik på samordning med anden pædagogisk, sundhedsmæssig eller social indsats til barnet eller forældrene (Bekendtgørelse om folkeskolens specialpædagogiske bistand til børn, der endnu ikke har påbegyndt skolegangen, §2).

Bevægelser og potentialer

De bevægelser i arbejdsområdet, der følger af reformerne, har KL i januar 2013 forsøgt at indfange i en rapport, der beskriver syv såkaldte "Pejlemærker for fremtidens Pædagogiske-Psykologiske

⁵Aftale om kommunernes økonomi for 2011: <http://oim.dk/media/243573/af-tale-om-kommunernes-oekonomi-2011.pdf>

⁶Undervisningsministeriet, regler om inklusion: <http://www.uvm.dk/Uddannelser/Folkeskolen/Inklusion-og-specialundervisning/Inklusion/Regler-for-inklusion>

⁷ Bekendtgørelse: <https://www.retsinformation.dk/Forms/R0710.aspx?id=25073>

⁸ Vejledning: <http://www.skolepsykolog.dk/Haandbog/~media/Skolepsykolog.dk/haandbog/VEJ%20nr%209171%20af%2013.doc.ashx>

rådgivning”⁹. Rapporten er en undersøgelse af PPR med henblik på at identificere, hvordan PPR bedst muligt understøtter og bidrager til inklusionsarbejdet i kommunale dagtilbud og skoler.

Overordnet er konklusionen i rapporten, at PPR i fremtiden bør rykke tættere ind i skolernes praktiske inklusionsarbejde. Rapporten anbefaler bl.a., at PPR skal fokusere mere på rådgivning og udvikling af kompetencer i samarbejdet med dagtilbud og skoler. Et gennemgående indtryk fra undersøgelsen er, at selvom hjælp til at løfte inklusionsopgaven efterspørges, så vil det ikke nødvendigvis være PPR hjælpen vil komme fra, såfremt PPR ikke er i stand til at tilpasse sine ydelser på vis, der bidrager positivt til inklusionsopgaven. Der er umiddelbart et stort mulighedsområde for PPR, hvad angår inklusion, men pt. er der ifølge undersøgelsen for langt mellem det, der efterspørges, og det, PPR reelt kan tilbyde. Vigtigst er det, at PPR formår at omstille sig fra et fokus på individet og dets særskilte problematikker til i højere grad at koncentrere sig om *alles* udvikling i tråd med den overordnede inklusionsdagsorden.

I forbindelse med overenskomstforhandlingerne i februar 2015 blev der indgået en aftale mellem Dansk Psykolog Forening og Kommunernes Landsforening om et projekt, der skal sætte fokus på, hvordan psykologerne i PPR kan understøtte kommunernes arbejde med at skabe en øget inkluderende praksis i de kommunale dagtilbud og skoler. Herunder, hvordan ændringerne stiller nye krav til opgaveløsningen og forventningerne til de kommunale i PPR og især til de ansatte psykologer.

Projektet skal indsamle eksempler fra de kommunale PPR, som har succes med at udvikle psykologernes opgaveløsning i henhold til inklusionsopgaven. Desuden skal projektet indsamle viden fra relevant forskning af relevans for den påkrævede udvikling af psykologernes opgaveportefølje. Projektets mål er at komme med forslag til *next practise* for psykologer i PPR, herunder at styrke autorisationsordningens kobling til inklusionsopgaven.

Derudover er der i forbindelse med det politiske fokus på ungdomsuddannelserne¹⁰ potentiale for at skabe flere tilbud til unge om psykologhjælp. Potentialet understøttes af den politiske målsætning om at 95% af en ungdomsårgang skal have en ungdomsuddannelse samt af beskæftigelsesreformen, der har et særlig fokus på at få unge under 30 år i uddannelse, blandt andet ved en lavere kontanthjælpstakst. Det ses allerede i flere kommuner, på gymnasier og erhvervsuddannelser, at man ansætter en eller flere psykologer for at imødekomme behovet for, at frafaldtruede unge kan tale uformelt med en psykolog. Senest har Vejle Kommune og Køge Kommune indført gratis psykologhjælp til unge mellem 15-25 år¹¹. Alle undersøgelser og evalueringer, som Dansk Psykolog Forening er bekendt med, viser en positiv effekt for trivsel, resultater og frafaldsprocent ved at give unge tilknyttet en ungdomsuddannelse.

Dansk Psykolog Forening har fået indstillet en psykolog som stedfortræder til *Rådet for Ungdomsuddannelser*, der er nedsat af Undervisningsministeren. Rådet har til opgave at rådgive undervisningsministeren om tværgående og fælles emner og udfordringer for ungdomsuddannelsesområdet. At have en psykolog i rådet vil gøre det muligt at bidrage med perspektiver, der belyser fordelene ved at skabe bredere og mere tilgængelige psykologtilbud til unge på ungdomsuddannelserne, der efter de har forladt folkeskolen og er fyldt 18 år, ikke længere hører under PPR.

⁹ Implement Consulting Group, januar 2013.

¹⁰ Se eksempelvis tal vedr. af frafald på ungdomsuddannelserne i [denne analyse](#) fra Arbejderbevægelsens Erhvervsråd.

¹¹ Set i Jyllands Posten 18. september 2009: <http://jyllands-posten.dk/indland/ECE7046774/kommuner-indfoerer-gratis-psykologtimer-til-unge/>